

Такъви раскази можехми да слушами цѣли часове, стига само да имахми врѣме. Друга една челядь, отъ двадесетъ и петъ души, останала е само съ седмъ; друга отъ двадесетъ, останала съ осмъ; многобройни други челяди, отъ десетъ до петнадесетъ души, останали са едни съ единъ човѣкъ, а други съ петъ души. Освѣнъ това, чухми за много други челяди, че са унищожени съвсѣмъ, и не е останалъ ни единъ човѣкъ отъ тѣхъ. — А това общо клане не са направили Черкези, а Помаци (потурчени Българе, които не знаатъ ни рѣчь турска) отъ околните села, които прѣдвождахъ казанний вече Ахмедъ-ага. Селото Батакъ, сравнително съ другити села, било богато и цвѣтуште; за това възбудило завистъ та и ревността на съседити си турци, та случайтъ за грабежъ далъ искушение на турцити, които съ вѣроисповѣдний си фанатизмъ, ужъ подъ прѣдлогъ за удушване на едно въстание, което тукъ нито е съществувало, нападнали на селото. — Звѣрьтъ, който е прѣдвождалъ това клане, Ахмедъ-ага, не е наказанъ, и нѣма да се накаже, а, наопаки, възвисилъ се е на чинъ юзъ-баши и се е наградилъ.

Казаха ми, че много дѣца и малки моми били откраднати; и, че селанети знаетъ, въ кои турски села се намиратъ, нъ турцити просто не рачатъ да ги върнатъ на родителити имъ. Г-нъ Скайлеръ добилъ единъ расписъ на имената и на възрастъта на 87 моми и дѣца, што са откраднати, съ имената на селата, дѣто са откарани момити и дѣцата.

Колкото за сегашното положение на населението тукъ, е такъво, штото, като си помисли човѣкъ за него, настрѣхноватъ му космити. Турската власть е направила нѣколко дървени колиби вънъ отъ селото, въ които селанети спетъ, нъ нѣматъ съ какво да живѣятъ, освѣнъ ако си испросетъ или зематъ наземъ нѣшто отъ съседити си. — При такъво положение, турската власть, съ нейний обикновецъ и студентъ цинизмъ и крайно равнодушие камъ європейското искане, заповѣдали на това население да си плати редовний данѣкъ и военната контрибуция, като че ништо не се е случвало на това население. — Попитайте Високата Порта за това нѣшто въ Цариградъ, и тиа ште го отрече съ най-убѣдителни протестации и съ най-увѣрителни обѣштания, че всичко ште се направи да се помогне на тиа бѣдни страдалци. — Нъ насякѣдъ население то отъ изгоренити села дохожда при г-на Скайлера съ същото расказоване, че, ако не платетъ даването си и военната контрибуция ште ги испѣдетъ отъ дървенити колиби и отъ кѣтовети на съсипанити зидове, дѣто са нашли едно прибѣжиште за нѣколко врѣме. — А за клетити сиромаси е невъзможно да платетъ; а каква ште бѣде сегнината на това искане, не може да знае човѣкъ. — Нъ правителството има нужда за пари, та трѣбова да ги иска. Всяко село трѣбова да си приготви обикновенната частъ отъ даването, и живий трѣбова да плати и за умрѣлий.

Попитахми за главити и за костити, што видѣхми на могилата, кога да влѣземъ въ селото, и дѣто кучетата бѣха зели да ни лагатъ. — Казаха ни, че тии са костити на 200-тѣ млади моми, които бѣха хванати и нарочно задържани за по-лоша честь отъ смъртъ. Тиа злочести моми били задържани всички; били въ рѣцѣтъ на тиа звѣрове нѣколко дни, заштото изгөрѣването и оплѣняването на селото не е станало за единъ день; а въ това врѣме тии истеглили всичко, што можали да търнетъ тиа сироти слаби моми въ рѣцѣти на тиа крѣвници диваци. — Когато селото се оплѣнило и изгорило, когато родителити и пришателити на тиа невинни същества били исклани, тогава тиа сироти, на които самата